

Bankovno kreditiranje za građane i poduzeća

Vrkić, Gabrijela

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:001305>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-13**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Prijediplomski stručni studij
Poslovna ekonomija- smjer Računovodstvo i financije

BANKOVNO KREDITIRANJE ZA GRAĐANE I PODUZEĆA

Završni rad

Gabrijela Vrkić

Zagreb, rujan 2024.

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Prijediplomski stručni studij
Poslovna ekonomija-smjer Računovodstvo i financije

BANKOVNO KREDITIRANJE ZA GRAĐANE I PODUZEĆA
BANK LENDING FOR CITIZENS AND ENTERPRISES

Završni rad

Ime i prezime: Gabriijela Vrkić

JMBAG: 0067639683

Mentor: izv.prof.dr.sc. Ana Ivanišević Hernaus

Zagreb, rujan 2024.

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Zagreb, 30. 9. 2024.
(mjesto i datum)

Georgijela Vekić
(vlastoručni potpis studenta)

SAŽETAK

Kredit je ugovor u kojem se zajmodavac, najčešće banka, daje imovinu ili novac zajmoprimcu, a zajmoprimac se obvezuje na povrat novca ili imovine, obično zajedno s kamatama, u nekom budućem trenutku i to na vrijeme. Novac za kredite banka kupuje kao depozite građana i zatim taj novac prodaje u obliku kredita ili vrijednosnih papira. Bankovni krediti su najvažniji oblik financiranja poduzeća i najvažniji oblik financiranja potrošnje za građane. Svaki komitent banke prije nego što se odluči za kredit mora dobro razmisliti o svim mogućim pozitivnim i negativnim stavkama koje mogu utjecati na njegovu svakodnevicu, stoga je bitno da se komitent dobro informira o svemu što je potrebno znati prije podizanja kredita. Naprimjer kamatnoj stopi koja je u Hrvatskoj u odnosu na odabrane zemlje za građane za stambene kredite dosta visoka dok je za poduzeća u odnosu na ostale zemlje niža. U završnom su se kao izvori podataka koristile knjige, časopisi, internetske stranice prema kojima je napravljena analiza, cilj rada je pobliže objasniti sam pojam kredita, njegove vrste i utjecaj koji ima na građane i poduzeća.

Ključne riječi: kredit, vjerovnik, banka, komitent, kamata

SUMMARY

Credit is a contractual agreement in which a borrower receives something of value often money and agrees to pay for it later. Money that is used for loans, bank buys from as a deposit from citizens and then sells that money in the form of loans or securities. Bank loans are the most important of financing for enterprises and the most important form of consumption financing for citizens. Every client of a bank, before deciding on loans, must think carefully about all possible positive and negative things that can affect his everyday life. Therefore, it is important that the client is well-informed about everything that needs to be known before taking out a loan. For example, the interest rate in Croatia, compared to selected countries, is quite high for citizens for housing loans, while it is lower for companies compared to other countries. In the final paper, books, magazines, and websites were used as sources of data, according to which the analysis was made, the aim of the work is to explain in more detail the concept of credit, its types and the impact it has on citizens and enterprises.

Keywords: loan, creditor, bank, client, interest

SADRŽAJ

1.UVOD	1
1.1.Predmet i ciljevi rada	1
1.2.Metode istraživanja i izvori podataka	1
1.3.Sadržaj i struktura rada	1
2.POJAM I VRSTE BANKOVNIH KREDITA	2
2.1.Pojam kredita	2
2.2.Pregled kredita	4
2.3.Uvjeti i postupak odobravanja kredita	6
3.BANKOVNI KREDITI ZA PODUZEĆA	9
3.1.Vrste bankovnih kredita za poduzeća	9
3.1.1.Investicijski kredit	9
3.1.2.Kredit za obrtna sredstva	10
3.1.3.Ostale vrste kredita	10
3.2.Važnost bankovnog kreditiranja za poduzeća	12
3.3.Pozitivne i negativne strane bankovnog financiranja na poduzeća	13
4.BANKOVNI KREDITI ZA GRAĐANE	14
4.1.Vrste bankovnih kredita za građane	14
4.1.1.Hipotekarni kredit.....	14
4.1.2.Kontokorentni kredit	16
4.1.3.Ostale vrste kredita	17
4.2.Važnost bankovnog kreditiranja za građane	18
4.3.Pozitivne i negativne strane bankovnog financiranja za građane	19
5.ANALIZA TRŽIŠTA BANKOVNIH KREDITA	21
5.1.Analiza kretanja vrijednosti odobrenih bankovnih kredita	21
5.2.Analiza kretanja kamatnih stopa na bankovne kredite	23
5.3.Analiza omjera kredita i depozita	26
6.ZAKLJUČAK	27
Popis literature	28
Popis tablica	31
Popis grafikona	31
Životopis	32

1. UVOD

1.1. Predmet i ciljevi rada

Završni rad analizira bankovne kredite koji se nude građanima i poduzećima, te njihov trend odobravanja i trend kretanja kamatne stope kroz godine. U radu će biti opisane vrste bankovnih kredita, utjecaj kreditiranja na poduzeća i građane, uvjet odobravanja kredita te sama važnost kredita kao sredstvo financiranja za građane i poduzeća. Ciljevi rada su objasniti koji učinak bankovno kreditiranje ima na građane i poduzeća, analizirati kretanje tržišta kredita po vrijednosti odobrenih kredit, kretanju kamatne stope na odobrene kredite i omjeru kredita i depozita u Hrvatskoj i izabranim zemljama.

1.2. Metode istraživanja i izvori podataka

Završni rad na temu bankovno kreditiranje za građane i poduzeća je podijeljen na teorijski i istraživački dio, za teorijski dio rada su korištene knjige, znanstveni radovi iz područja financija, bankarstva, internetska stranica Hrvatske narodne banke, i ostale stranice koje su navedene u izvorima literature. Istraživački dio rada je napisan koristeći se podacima iz Europske središnje banke koja prikazuje podataka koji su potrebni da se opiše stanje na tržištu kredita u Hrvatskoj i odabranim zemljama. U radu se koristi deskriptivna metoda, metoda analize i metoda komparacije podataka.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad je podijeljen u 6 poglavlja. U prvom poglavlju se piše o samom izboru teme, njezinoj važnosti i obliku literature koja će biti korištena u izradi. U drugom poglavlju je dan kratak uvid u kredite i postupku odobravanja bankovnih kredita.. U trećem poglavlju su opisane vrste kredita za poduzeća, važnost koji oni imaju kao izvor financiranja, te pozitivne i negativne strane bankovnog kreditiranja. U četvrtom poglavlju su opisane vrste bankovnih kredita koje se nude građanima, važnost financiranja bankovnim kreditom i pozitivne i negativne strane bankovnog financiranja. Peto poglavlje analizira kretanja kamatnih stopa na kredite u Hrvatskoj, Njemačkoj, Italiji i Francuskoj u razdoblju od 5 godina. U analizi su objašnjeni podaci o trendu kretanja odobrenih kredita u Hrvatskoj i navedenim zemljama za poduzeća i građane. U posljednjoj analizi usporedilo se kretanje omjera kredita i depozita u Hrvatskoj u odnosu na navedene zemlje. U šestom poglavlju je naveden zaključak koji sažima bitne stavke završnog rada na par ključnih točaka, nakon čega slijedi popis literature, tablica i grafikona.

2. POJAM I VRSTE BANKOVNIH KREDITA

Komercijalni i industrijski krediti predstavljaju najraniji oblik kreditiranja koje banke provode više od 2000 godina. Krediti su se odobravali brodovlasnicima, proizvođačima, vlasnicima nekretnina i upraviteljima rudnika. Nakon duge povijesti kredita koje su jedino mogle odobravati banke na tržištu se krajem 19. i početkom 20. stoljeća pojavljuju novi konkurenti u koje spadaju posebna financijska poduzeća, osiguravajuća društva koja se bave životnim osiguranjem i imovinskim osiguranjem od štete, također su na tržište ušle štedne institucije koje pružaju svojim klijentima mogućnost kreditiranja, te se tako povećao pritisak i smanjila marža za štedne institucije.¹ Bankovni krediti imaju značajan utjecaj na ekonomski i bankovni sustav zemlje. Faktori koji utječu na kvalitetu kredita su makroekonomski (ekonomski rast, postotka nezaposlenosti, stopa inflacije, kamatna stopa, državni dug) i bankovni čimbenici (omjer profitabilnosti, adekvatnost kapitala, veličina banke, neto kreditna marža, nenaplativi krediti).²

2.1. Pojam kredita

Kredit je novčano dužnički-vjerovnički odnos u kojem vjerovnik, najčešće banka ustupa pravo korištenja određenih novčanih sredstava dužniku na određeno vrijeme i uz ugovorene uvjete povrata. Sama riječ kredit dolazi iz njemačkog, talijanskog i francuskog jezika, a značenje je dobila iz latinskog (*creditum*) što znači *ono što je provjereno*. Odobravanje kredita dužniku najviše ovisi o ocjeni njegove kreditne sposobnosti i spremnosti vraćanja kredita u dogovorenom roku uz određenu kamatu koja je dogovorena s bankom. Depozitarne institucije se najvažniji izvor sredstava za kredite građana i manjih poslova, tu najčešće spadaju banke koje iz depozita odobravaju kredite svojim komitentima. Banke kupuju novac od građana u obliku depozita i zatim taj novac prodaju u obliku kredita ili vrijednosnih papira.³

U Hrvatskoj po *Zakonu o kreditnim institucijama*, kreditne institucije mogu poslovati kao: banke, štedne banke i stambene štedionice. Banke pružaju usluge primanja depozita ili drugih povratnih sredstava od javnosti i odobravanje kredita iz tih sredstava, za svoj račun. Depozitom se smatra sav polog koji je definiram Zakonom o obveznim odnosima u što ne spadaju: primici institucije za elektronički novac u obliku uplata koje se odmah zamjene za gotov novac, primici koje kreditna unija primi od svojih članova u obliku depozita, primici članarina, dobrovoljnih

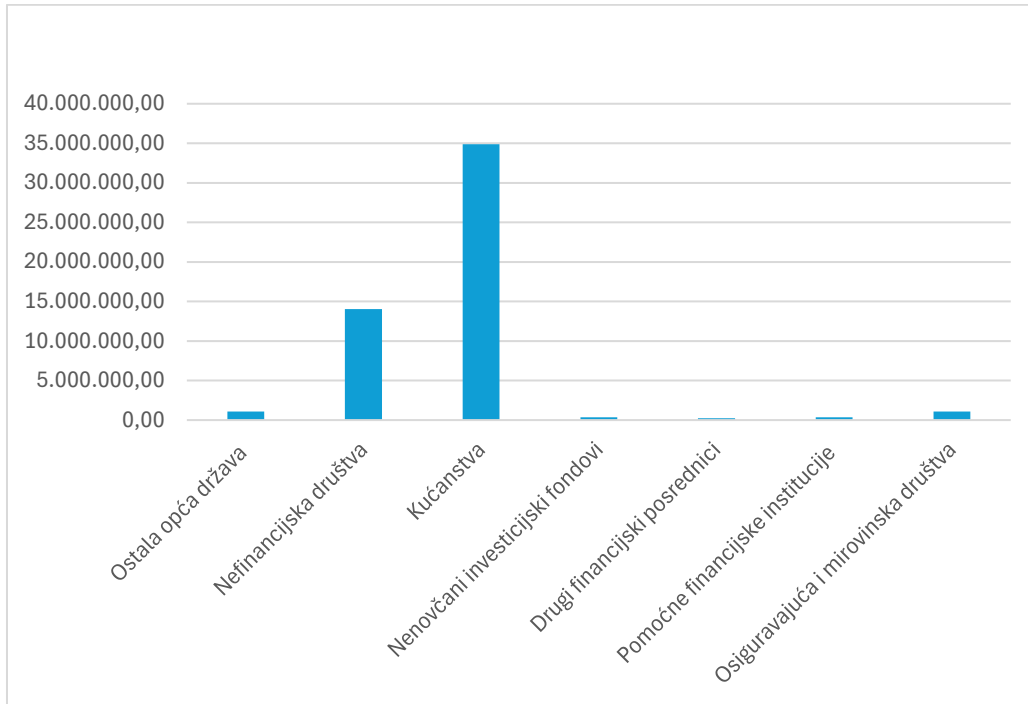
¹ Rose, P.S. i Hudgins, S.C. (2015.), *Upravljanje bankama i financijske usluge*, Zagreb: Mate d.o.o., str. 548

² Jakubik, P., & Kadioglu, E. (2022, July). Factors affecting bank loan quality: A panel analysis of emerging markets. *International Economics and Economic Policy*, (19) 3, 439., Retrieved from: https://ideas.repec.org/a/kap/iecepo/v19y2022i3d10.1007_s10368-021-00520-7.html

³ Ritter, L.S., Silber L.W. & Udell, F.G. (1999). *Principles of Money, Banking, and Financial Markets*, 10. izd., New York: Addison Wesley, str. 13

priloga i ostalih nepovratnih sredstava udruga, primici novčanih sredstava koje institucija za platni promet primi od korisnika platnih usluga radi pružanja platnih usluga u skladu s posebnim zakonom, i ostali izuzetci navedeni u Zakonu o kreditnim institucijama.⁴

Grafikon 1: Ukupan depozit deponenata po sektorima u milijunima eura u siječnju 2023.

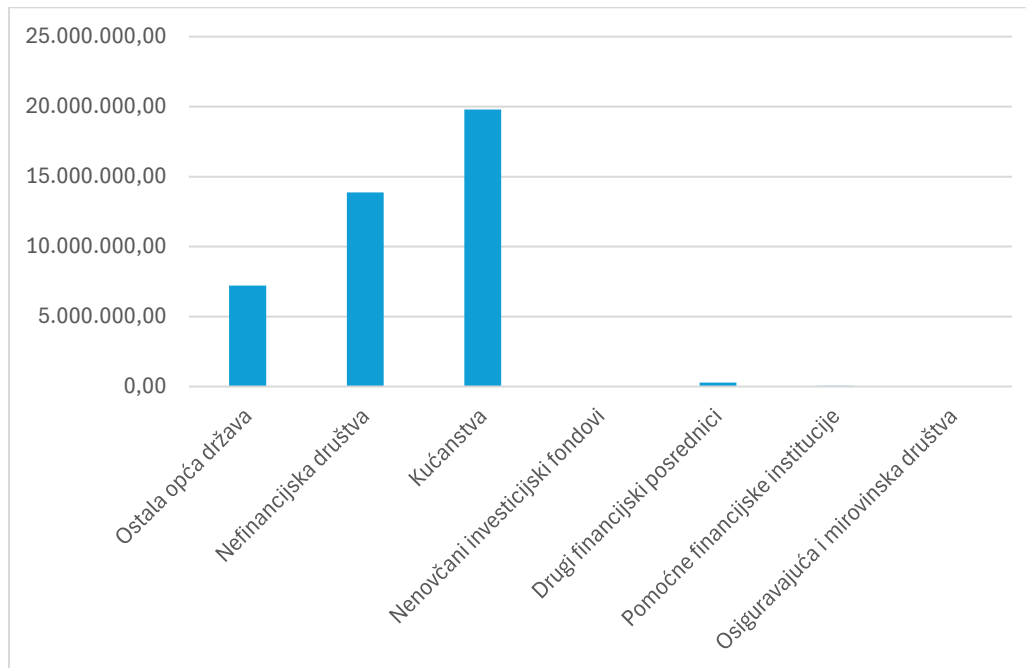
Izvor: prilagođeno prema podacima HNB (2023.), Bilten 281, Zagreb: Hrvatska narodna banka https://www.hnb.hr/c/document_library/get_file?uuid=dc4279d7-edf4-943c-b0e9-d286898dc681&groupId=20182&p_auth=0wLxwWSF (pristupljeno 3. travnja 2024.)

Na grafikonu 1 je prikazan ukupno depoziti deponenata prema institucionalnim sektorima u milijunima eura. Depoziti obuhvaćaju prekonocne depozite, depozite s ugovorenim dospijećem, depozite s otkaznim rokom i repo ugovore. Može se zaključiti kako najveći izvor depozita dolazi iz kućanstva ukupno 34.893.900 milijuna eura bilo to oročenog ili neuročenog depozita koji se nalazi na računima u bankama, nakon toga su nefinancijska društva u iznosu od 14.046.500 milijuna eura. Najmanje doprinose ostala opća država u koju spadaju lokalna država i fondovi socijalne sigurnosti i drugi financijski posrednici.

Kao što je već navedeno u tekstu da se iz depozita odobravaju krediti građanima, poduzećima i ostalima važno je i sagledati koliki se iznos kredita odobrava kojoj skupini.

⁴ Zakon o kreditnim institucijama, Narodne novine br. 159/13, 19/15, 102/15, 15/18, 70/19, 47/20, 146/20, 151/22. (2023.) <https://www.zakon.hr/z/195/Zakon-o-kreditnim-institucijama>

Grafikon 2: krediti drugih monetarnih financijskih institucija po institucionalnom sektoru siječnju 2023.

Izvor: prilagođeno prema podacima HNB (2023) Bilten 281, Zagreb: Hrvatska narodna banka, https://www.hnb.hr/c/document_library/get_file?uuid=dc4279d7-edf4-943c-b0e9-d286898dc681&groupId=20182&p_auth=0wLxwWSF, (pristupljeno 4. travnja 2024.)

Prema podacima iz grafikona 2 se može zaključiti kako najveći broj kredita je odobren kućanstvima u iznosu od 19.796.000 mil eura od kojih stambeni krediti čine najveći udio u iznosu od 9.921.700 mil eura, zatim gotovinski nenamjenski u iznosu od 7.200.900 mil eura a najmanji udio čine potrošački krediti u iznosu od pola milijuna eura (Tablica D5c). Najmanji iznosu odobrenih kredita imaju investicijskih fondovi osim novčanih koji iznosi 0 mil eura. Grafikon 2 u odnosu na grafikon 1 daje uvid u to kako kućanstva čine izvor najviše depozita, ali i spram time oni uzimaju najviše kredita, isti trend prate i nefinancijska društva koja su druga po redu u ukupnim depozitima, no i druga po redu u potrošnji kredita.

2.2. Pregled kredita

Krediti kao sredstvo financiranja su od iznimne važnosti za građane i poduzeća. Svaki kredit je najčešće sastavljen za svakog komitenta u određenom iznosu i pod određenim uvjetima koje određuje banka. Prema Hrvatskoj enciklopediji najčešća podjela kredita je prema:

- Roku dospijeca -kratkoročni, srednjoročni i dugoročni
- Predmetu kreditiranja -robni i novčani

- Subjektu -komercijalni i bankarski
- Svrsti -proizvođački i potrošački
- Namjeni -obrtna i investicijska sredstva
- Osiguranju -otvoreni i pokriveni

U kratkoročne kredite spadaju: kontokorentni, eskontni, lombardni, akceptni, rambursni i avalni kredit. Kratkoročni krediti dospijevaju u roku od godinu dana i služe za financiranje premošćenja tekuće nelikvidnosti. Srednjoročni krediti se odobravaju u roku između 1 do 5 godina, služe za financiranje manjih investicija ili kupnju trajnih potroših dobara. Dugoročni krediti su krediti s rokom dospijeca duljim od 5 godina i služe za financiranje većih investicija. Ovakav oblik kredita podrazumijeva visok stupanj rizika, s toga se banka najčešće traži neko založno sredstvo kao oblik osiguranja, najčešće je to nekretnina ili solidarnog jamstva. U skupnu dugoročnih kredita spadaju: hipotekarni, krediti za obrtna sredstva, terminski krediti, investicijski, građevinski.⁵

Akceptni i avalni krediti su nenovčani krediti preuzimanja obveze na osnovi mjenice, kojim se banke neizravno obvezuje za komitentov račun. U ovoj vrsti kredita, banka ne stavlja komitentu na raspolaganje novčana sredstva već mu pozajmljuje svoj poslovni ugled i vlastitu kreditnu sposobnost te samim time povećava kvalitetu mjenice. Banka akceptne kredite odobrava svojim sigurnim i povjerljivim komitentima. Bankovni akcept nastaje prihvatom ročne mjenice vučene na banku, banka prihvatom akcepta bezuvjetno obećaje da će određenog dana isplatiti mjenični iznos svakom zakonitom držaocu mjenice.⁶

Kreditni za financiranje trgovca vrijednosnih papira su kratkoročni krediti za kupnju novih vrijednosnih papira i držanje postojećih portfelja vrijednosnih papira do trenutka njihove prodaje komitentima ili njihova dospijeca. Visoke su kvalitete i često su osigurani putem zaloga državnih vrijednosnica kao kolateral, zbog njihove kratkoročnosti zajmodavac može brzo povratiti svoja sredstva ili odobriti novi kredit uz višu kamatu u slučaju da su kreditna tržišta postrožila.⁷

Sindicirani krediti se najčešće sastoji od kreditnog paketa koji je poduzeću odobrila skupina zajmodavaca. Zajmodavci se uključuju u sindicirani kredit kako bi smanjili veliku izloženost

⁵ Hrvatska enciklopedija (b. d.), Kredit, preuzeto 25. svibnja 2024. s <https://www.enciklopedija.hr/clanak/kredit>

⁶ Leko, V., i Stojanović, A. (2018.), *Financijske institucije i tržišta*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 125

⁷ Rose, P.S. i Hudgins, S.C. (2015.), *Upravljanje bankama i financijske usluge*, Zagreb: Mate d.o.o., str. 550

riziku zbog tih velikih kredita, koji su najčešće izraženi u milijunima ili milijardama dolara i donose veliki prihod od naknada. Mnogim se sindiciranim kreditima trguje na sekundarnom tržištu i na njih se obično plaća kamatna stopa temeljena na Londonskoj međubankarskoj kamatnoj stopi na eurodolarske obveznice. Zbog same veličine sindiciranih kredita, federalni kontrolori pomno pregledavaju ove kredite, kako bi našli one koji bi mogli biti klasificirani krediti, odnosno loši krediti koji su ocijenjeni ispod standarda, u najgorem slučaju izravni gubitak koji se mora otpisat.⁸

Revolving kreditna linija komitentu da posuđuje do unaprijed određenog iznosa, omogućuje otplatu cijelog ili dijela posuđenog iznosa i također omogućuje ponovno posuđivanje ako je ono potrebno sve do dospijeca kredita. Revolving kredita linija je jedan od najfleksibilnijih poslovnih kredita, često se odobrava bez konkretnog kolaterala i može biti kratkoročni ili se protezati na duži rok, do 5 godina. Ovakav oblik kredita je izrazito popularan kod komitenata koji nisu sigurni po pitanje vremenskog okvira budućih novčanih tijekova ili kretanja svojih budućih potreba za kreditiranjem, dozvoljavaju komitentu dodatnu posudbu novca kada je razina prodaje niska o da otplati kredit u razdoblju procvata kada ima više stvorenog novca.⁹

2.3. Uvjeti i postupak odobravanja kredita

Prije nego što banke odobre kredite svojim klijentima postoje određeni koraci koji se moraju ispoštovati i uvjeti koje komitent treba zadovoljiti kako bi se mogao koristiti bankovnim kreditom. Postupak odobravanja kredita se može sažeti u šest koraka. Prvi korak procesa odobravanje kredita je pronalaženje korisnika kredita, iako u većini slučajeva korisnici sami traže od banke kredit, u određenim situacijama službenici banke koji rade na kreditima i predstavnici prodaje mogu novim komitentima ponuditi kredit uz određene uvjete. Drugi korak odobravanja kredita je procjena karaktera budućeg komitenta i istinitosti namjene, kada se komitent odluči zatražiti kredit obično nakon toga slijedi razgovor službenikom banke koji je zadužen za kredite. Razgovor između klijenta i službenika banke daje priliku službeniku da procjeni karakter komitenta i istinitost kreditne namjene, ako se komitent ne čini dovoljno iskren u priznavanju potrebe za kreditom, to se mora zabilježiti kao faktor koji govori protiv odobravanja zahtjeva za kredit. Treći korak je posjeta lokacije i procjena kreditne povijesti budućeg komitenta, ako se podnosi zahtjev za hipotekarni ili poslovni kredit, službenik banke koji je zadužen za kredite obavlja posjet lokaciji komitenta da bi napravio procjenu lokacije i

⁸ Rose, P.S. i Hudgins, S.C. (2015.), *Upravljanje bankama i financijske usluge*, Zagreb: Mate d.o.o., str. 551-552

⁹Rose, P.S. i Hudgins, S.C. (2015.), *Upravljanje bankama i financijske usluge*, Zagreb: Mate d.o.o., str. 552

stanja nekretnine i kako bi dobio pojašnjenje za određena pitanja. Službenik također može kontaktirati i prijašnje zajmodavce od kojih je komitent posudio novac, kako bi provjerio njihova iskustva s njim, odnosno kako bi provjerio je li se klijent u potpunosti pridržavao ranijeg ugovora i održavao zadovoljavajuće stanje depozita.

Četvrti korak je procjena financijskog stanja budućeg komitenta, u ovoj fazi komitent treba predati cjelovite financijske izvještaje. Nakon što se prikupi sva dokumentacija, odjel kreditne institucije koji je zadužen za kreditnu analizu, provodi dubinsku financijsku analizu tražitelja kredita kojoj je cilj odrediti ima li komitent dovoljno sredstava za otplatu kredita. Nakon dubinske analize se sastavlja izvještaj i preporuke, koje se šalju odgovarajućem odboru za kredite na odobrenje. Peti korak je ocjena mogućeg kolaterala za kredit i potpisivanje ugovora o kreditu, u slučaju da odbor za kredite odobri kreditni zahtjev provjerava se nekretnina ili druga imovina koja će se dati kao kolateral s ciljem osiguranja da kreditna institucija ima trenutačan pristup kolateralu ili da se može steći vlasništvo nad uključenom imovinom u slučaju neispunjavanja obveze. Nakon što kreditni referenti i odbor za kredite budu zadovoljni da su kredit i predloženi kolateral usklađeni, zadužnica i drugi dokumenti se pripreme te ih potpisuju sve strane ugovora. Šesti i ujedno posljednji korak je nadziranje udovoljavanja odredbama ugovora o kreditu i potreba za drugim uslugama, u ovom koraku novi ugovor se stalno nadzire kako bi se osiguralo da se prate uvjeti ugovora o kreditu te da se glavnica i kamata izvršavaju kako je obećano. U slučaju da se radi o većim kreditima referent banke će periodično posjećivati komitenta i njegovo poslovanje da bi provjerio stanje poduzeća i da provjerio treba li komitent još koje usluge.¹⁰

Uvjete za odobravanje kredita svaka banka uređuje drugačije u skladu s propisanim zakonima. Svaki klijent banke, mora ispuniti uvjete koje mu banka zahtjeva kako bi mogao dobiti kredit, najčešći uvjeti za odobravanje kredita su: sposobnost plaćanja, odnosno sposobnost zajmoprimca da na vrijeme podmiruje svoje obveze prema zajmodavcu. Prije samog odobravanja kredita banka će najčešće provjeriti komitentovu kreditnu povijest kako bi se uvjerila u njegovu sposobnost otplate kredita na vrijeme. Razina dohotka je također bitan uvjet za odobravanje kredita kako bi banka mogla odrediti visinu kredita koju komitent želi. Saldo depozita u kojem banka provjerava komitentovu prosječno dnevno stanje depozita koje on održava, u nekim državama zajmodavcima se daje pravo prebijanja depozita u odnosu na

¹⁰ Rose, P.S. i Hudgins, S.C. (2015.), *Upravljanje bankama i financijske usluge*, Zagreb: Mate d.o.o., str. 552-554

komitentov depozit, čime se banci daje pravo naplate kredita iz tekućih ili štednih depozita u slučaju da zajmoprimac ne ispunjava svoju kreditnu obvezu. Stabilnost zaposlenja je također bitan preduvjet jer se veliki kredit rijetko odobrava komitentima koji su tek krenuli raditi na novom radnom mjestu, stoga što osoba duže radi na jednom mjestu banci je sigurnije odobriti kredit zbog sigurnosti pritjecanja dohotka.¹¹Može se zaključiti kako su najčešći uvjeti za odobravanje kredita stalan dohodak, stabilnost zaposlenja, i u nekim slučajevima banka također može tražiti kao sredstvo osiguranja plaćanja i hipoteku ovisno o tipu kredita za koji komitent šalje zahtjev.

Naravno svi ovi uvjeti i zahtjevi da se odobri kredit nisu uzalud strogi i dobro regulirani jer u slučaju da zajmoprimac ne podmiri svoje obveze može doći do nenaplativih kredita. Nenaplativi krediti su bankovni zajmovi koji se kasno otplaćuju ili je mala vjerojatnost da će se uopće otplatiti, oni najčešće nastaju tijekom ekonomske krize i recesije, a primjer toga je svjetska ekonomska kriza 2007. Nenaplativi krediti imaju negativan utjecaj na banke, jedan od negativnih utjecaja je povećanje cijene kapitala što za posljedicu ima smanjenje ponude kredita za ostale klijente posebno kod bankovnih sustava koji potiču gomilanje kredita s umanjenom vrijednošću. Također nenaplativi krediti imaju negativan utjecaj na stvaranje zaliha likvidnosti za banke u kratkom i u dugom roku zbog povećanje cijene kapitala, također banke u ne razvijene zemlje i zemlje u razvoju imaju više problema pri stvaranju zaliha likvidnosti zbog veće osjetljivosti bankovnog sustava.¹²

¹¹ Rose, P.S. i Hudgins, S.C. (2015.), *Upravljanje bankama i financijske usluge*, Zagreb: Mate d.o.o., str. 594-595

¹² Gabriella, C. & Mansilla-Fernández, J. M. (2020, March 20). The dynamic effects of non-performing loans on banks' cost of capital and lending supply in the eurozone. *Empirica*, (48) 2, 416-419., Retrieved from: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10663-020-09475-5>

3. BANKOVNI KREDITI ZA PODUZEĆA

3.1. Vrste bankovnih kredita za poduzeća

Prema Rose i Hudginsu u kredite koje odobravaju banke poduzećima spadaju: kredit za obrtna sredstva, građevinski krediti, investicijski krediti, samolikvidirajući krediti za zalihe, sindicirani krediti, krediti temeljeni na imovini, terminski krediti za kupnju opreme, krediti za pomoć pri preuzimanju drugih kredita i ostali krediti.¹³

3.1.1. Investicijski kredit

Investicijski kredit predstavlja najsloženije bankarske dugoročne poslove, koje obilježava veliki rizik, dugi rok vraćanja sredstava i velik iznos na koji se odobrava kredit.¹⁴ Ovakav tip kredita se poduzećima odobrava za financiranje razvoja industrije i trgovine, odobravaju ga sve veće banke i međunarodne razvojne financijske institucije. Investicijskim kreditima se dugoročno financiraju projekti poduzeća koji dovode do proširenja proizvodnje robe ili pružanja usluga, primjeri takvog ulaganja su: ulaganje u nove tvornice, proizvodne pogone, prodajne i skladišne prostore, infrastrukturu. Ovaj oblik kredita također može služiti kao početni kapital za pokretanje investicijskog projekta i za financiranje troškova pokretanja poduzeća. Prilikom traženja kredita od banke, investitor uz zahtjev za kredit mora banci dostaviti i investicijski studij s elaboratom i ostalu dokumentaciju uz kojom dokazuje isplativost ulaganja, ako se radi o manjim projektima dovoljan je i poslovni plan. Kredit se najčešće odobrava u visini od 70 % do 80 % investicije, a ostatak investicije financira zajmotražitelj, može se koristiti jednokratno ili sukcesivno za plaćanje dobavljača i izvođača radova, manjim dijelom na račun korisnika. Kredit se najviše može koristiti do dvije godina, do kada bi investicija trebala biti završena i za vrijeme korištenja kredita banka naplaćuje interkalarnu kamatu. Ovaj oblik kredita je uvijek namjenski jer se radi o kreditu s velikim iznosom ulaganja koji se koristi za točno određenu svrhu, s toga je bitno da banka izabere projekt koji je visokoproduktivan, koji prati znanstveni i tehnološki napredak i projekt koji može osigurati rentabilnost ulaganja i povrat kredita. Banka prije nego što odabere projekt mora analizirati visinu i strukturu ulaganja, izvor financiranja, dinamiku ulaganja, strukturu investicije, veličinu i vrijednost poduzeća i ostale uvjete koje su ključni kako bi se kredit odobrio. Kredit se otplaćuje tako da se glavnica počinje otplaćivati nakon iskorištenja, u jednakim amortizacijskim ratama polugodišnje u nekim slučajevima može biti mjesečno, kvartalno ili godišnje, rokovi otplate su nekoliko godina za manje projekte ili

¹³ Rose, P.S. i Hudgins, S.C. (2015.), *Upravljanje bankama i financijske usluge*, Zagreb: Mate d.o.o., str. 148

¹⁴ Srb, V., i Matić, B. (2000.), *Bankarstvo*, Osijek: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Osijeku., str. 54

do 12 godina za one složenije investicije. Kao sredstvo osiguranje se koriste hipoteka na kreditnim objektima, ili mjenica, zadužnica, garancija banaka i države, depoziti, cesija potraživanja, budući prihodi.¹⁵

3.1.2. Kredit za obrtna sredstva

Kredit za obrtna sredstva osigurava poduzećima kratkoročne kredite, u trajanju od nekoliko dana do jedne godine. Ovaj oblik kredita se najčešće koristi za financiranje kupnje zaliha ili sirovina. Kredit se može koristiti za pokrivanje glavnih dijelova sezone u komitentovim razinama proizvodnje i potrebama za kreditom, naprimjer ako proizvođač čokolade smatra da je najveća potreba za zalihama i sirovinama tijekom božićnih praznika i Valentinova tada može uzeti kredit za obrtna sredstva. Banka može postaviti kreditnu liniju koja se proteže kroz par mjeseci koja omogućuje komitentu da za određeno razdoblje povlači novac iz kreditne linije, iznos kreditne linije se određuje na temelju komitentovih procjena maksimalnog iznosa sredstava koji će mu trebati u bilo kojem trenutku tijekom trajanja kredita. Kredit se često obnavlja uz uvjet da će zajmoprimac otplatiti sve ili značajan dio kredita prije nego što je odobreno obnavljanje kredita. Ovaj oblik kredita se najčešće osigurava potraživanjem ili zalogom zaliha i imaju promjenjive kamatne stope na stvarno posuđene iznose. Banka naplaćuje naknadu za obvezivanje držanja raspoložive kreditne linije za neiskorišteni dio linije, a ponekad i za cjelokupni iznos. Banka od komitenta može zahtijevati da drži kompenzirajući saldo depozita.¹⁶

3.1.3. Ostale vrste kredita

Građevinski (konstrukcijski) kredit je vrsta dugoročnog kredita za kupovinu zemljišta i svih fizičkih objekata povezanih s njima. Služe za pripremu građevinskog zemljišta, izgradnju novih i obnovu postojećih kuća, izgradnju stanova za daljnju prodaju na tržištu uredskih i industrijskih nekretnina, općenito za osobne i za poslovne svrhe. Izgradnja objekata financira se na dva načina: 1. odobravanje dva kredita od kojih jedan služi za izgradnju objekata kao kreditna linija, a nakon njegovog završetka dugoročni hipotekarni kredit koji služi za otplatu građevinskog kredita. 2. odobrava se jedan kombinirani kredit koji se u dvije faze pri čemu se pri kratkoročni građevinski pretvara po završetku izgradnje u dugoročni kredit. Kredit se odobrava investitoru ako gradi sam ili ako grade graditelji koje je on angažirao, a rokovi korištenja kredita su usklađeni s vremenom potrebnim za pripremu i izgradnju objekta a to može biti od jedne do

¹⁵ Leko, V., i Stojanović, A. (2018.), *Financijske institucije i tržišta*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu., str 167-168

¹⁶ Rose, P.S. i Hudgins, S.C. (2015.), *Upravljanje bankama i financijske usluge*, Zagreb: Mate d.o.o., str. 549

iznimno dvije godine. Kredit se tijekom gradnje koristi sukcesivno, a tranša se isplaćuju prema troškovniku i planiranoj dinamici rada, tijekom kojega banka nadzire napredak projekta koji financira kako bi kontrolirala troškove i osigurala namjensku uporabu kredita u predviđenom roku. Sredstvo osiguranja je hipoteka na zemljištu, garancije, mjenice, zadužnice, police osiguranja, garancije druge banke.¹⁷

Kredit za premošćivanje je privremeni kredit koji se odobrava dužnicima koji trebaju premostiti kraće vrijeme do skorog i izvjesnog većeg ili trajnijeg priljeva novca. Ovom vrstom kredita se premošćuje vrijeme do konačnog odobravanja kredita, naplate zaključenih prodajnih ugovora ili prodaje nekretnina i druge imovine iz čega bi se treba stvoriti priljev novčanih sredstava i vratiti kredit. Namjena kredita i izvor iz kojeg će se vraćati su najčešće povezani, ali su sadašnje potrebe financiranja i budući priljev vremenski neusklađeni pa se stoga kaže da je ovo kredit za premošćenje. Banka ove kredite odobrava komitentu koju nastoji održati zdravi tok gotovine kod neusklađenosti priljeva i odljeva novca. Ovi krediti se odobravaju za otplatu dugova kako bi se izbjegla ovrha, za financiranje proizvodnje kada se kredit vraća prodajom robe iz zaliha, za dobivanje popusta, investicijske banke ga koriste za stjecanje poduzeća, rizični fondovi ga koriste za financiranje tvrtke dok ne pronađu stabilne i dugoročnije izvore financiranja. Ovo je vrsta kratkoročnih kredita s rokom najčešće do mjesec dana, a sredstvo osiguranja plaćanja su stambene i poslovne hipoteke, imovina ili ugovor s kojim se dužnik ostvariti priljev novca.¹⁸

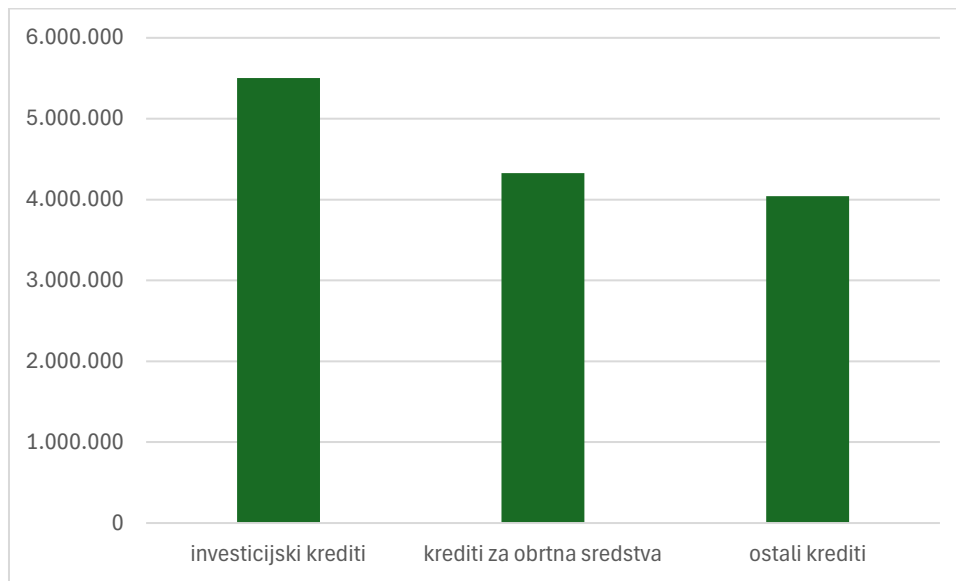
Prekoračenje po poslovnom računu poduzeća je kratkoročni kredit (6 do 12 mjeseci) u kojem banka dozvoljava poduzeću koji kod nje ima poslovni (transakcijski) račun ulazak u negativni saldo na računu, ovaj kredit je sličan dozvoljenom prekoračenju kod građana. Ovaj kredit služi za financiranje dnevnih neusklađenosti priljeva i odljeva po računu tvrtke, a koristi se ulaskom u negativni saldo pri čemu je dozvoljen minus kratkoročni kredit, a otplaćuje se svakim priljevom novčanih sredstava na transakcijski račun. Kamate se plaćaju na korišteni dio kredita, a na neiskorišteni dio se se plaća naknada za rezervaciju sredstava, kao sredstvo osiguranja služi mjenica, zadužnica, depozit, sudužništvo, polica osiguranja i ostalo.¹⁹

¹⁷ Leko, V., i Stojanović, A. (2018.), *Financijske institucije i tržišta*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu., str. 170

¹⁸ Leko, V., i Stojanović, A. (2018.), *Financijske institucije i tržišta*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu., str. 174-175

¹⁹ Leko, V., i Stojanović, A. (2018.), *Financijske institucije i tržišta*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu., str. 177

Grafikon 3: Odobreni krediti poduzećima u milijunima eura u siječnju 2023.

Izvor: prilagođeno prema podacima HNB (2023.) Bilten 281, Zagreb: Hrvatska narodna banka, https://www.hnb.hr/c/document_library/get_file?uuid=dc4279d7-edf4-943c-b0e9-d286898dc681&groupId=20182&p_auth=0wLxwWSF (pristupljeno 10. travnja 2024.)

U grafikonu 3 su prikazani podaci iz biltena 281, koji prikazuje iznos odobrenih kredita za nefinancijske institucije za 2023. koji kredite svrstava u 3 kategorije: investicijski krediti, krediti za obrtna sredstva i ostali krediti u koji spadaju u krediti navedeni u tekstu i još dodatni krediti. Poduzeća koja se ubrajaju su: mikro, mali, srednji, veliki i neodređeno. Iz grafikona se može zaključiti kako najveći dio kredita koja poduzeća koriste su investicijski krediti 5.504.600 milijuna eura, nakon čega slijede krediti za obrtna sredstva 4.327.200 milijuna eura, i ostali krediti 4.043.400. podaci uključuju zbroj kratkoročni i dugoročnih kredita.

3.2. Važnost bankovnog kreditiranja za poduzeća

Bankovno kreditiranje je jedno od najvažnijih izvora financiranja za poduzeća, bilo to zbog investicijski potreba za financiranje projekta, potpora likvidnosti, održavanje likvidnosti i mnogi drugi razlozi. Jedan od glavnih razloga je pristup kapitalu koji omogućuje poduzetnicima mogućnost širenja posla, ulaganju u istraživanje, kupnju nove opreme, širenje posla i druge razloge. Fleksibilnost u mogućnostima otplate je također bitan čimbenik kod bankovnih kredita, fleksibilnost klijentima omogućuje duže otplatne rokove i mogućnost stvaranja otplatnih planova kako bi poduzeće na što efikasniji način otplatilo svoje obveze. Zadržavanje vlasništva i kontrole se odnosi na to da poduzetnik novac ne prikuplja preko tržišta kapitala ili od anđeoskih ulagača, već preko bankovnog kredita koji poduzetniku omogućuje da dobiveni

novac ne utječe na njegovu vlasničku strukturu, već u ovom slučaju poduzetnik je i dalje vlasnik koji sam može donositi odluke vezane za poduzeće.²⁰ Također je za poduzeće važno da vodi računa o svojoj solventnosti i o izvorima iz koji se financira stoga je važno da odabere optimalan model financiranja koji najviše odgovara tipu poduzeća.²¹

3.3. Pozitivne i negativne strane bankovnog financiranja na poduzeća

Bankovno kreditiranje je bitan izvor financiranja za poduzeća, uz pomoć kredita poduzeća na lakši financiraju projekte za koje nemaju dovoljan izvor sredstava na svojim računima. Pozitivne strane bankovnog kreditiranja su održavanje likvidnosti i financiranje tekuće proizvodnje, izvor sredstava pri kupnji proizvodnog postrojenja, izvor sredstava pri proširenje postojeće proizvodnje, sredstvo pri financiranju kupnje poslovnih nekretnina, mogućnost duže otplate duga, kod financiranja projekata banka kroji model otplate i dospijeća prema karakteristikama ulaganja i sposobnostima projekta da generira sredstva za otplatu i prema ukupnim dužnikovim mogućnostima što olakšava samu otplatu kredita za dužnika. Negativne strane bankovnog kreditiranja za poduzeća su visoka kamatna stopa kod dugoročnih kredita koja generira i veću premiju rizika iz koje se kompenzira izloženost kreditora riziku, veća kamata predstavlja i veći rashod koji smanjuje prihod, kompleksna dokumentacija, ograničenja kod novog zaduživanja i druge restrikcije kako bi se osigurala otplata već danog kredita, također nedostatak je mogućnost gubljenja imovine u slučaju da poduzetnik nije u mogućnost otplatiti dug, banka može uzeti založno sredstvo kao sredstvo otplate duga te u tome slučaju komitent može izgubiti poslovni prostor, građevinsko zemljište, otpremu ili bilo koji drugi oblik založne imovine.²² Stoga je vrlo bitno da poduzetnik dobro sagleda sve mogućnosti financiranja i odredi koji mu je oblik financiranja najpogodniji.

²⁰ Norway saving bank. (n. d.). What Are the Benefits of a Business Loan?. Retrieved July 7, 2024, from <https://www.norwaysavings.bank/resources/what-are-the-benefits-of-a-business-loan/>

²¹ Kontus, E. (2011., 11. prosinac), Kratkoročno financiranje i njegove implikacije na solventnost i profitabilnost poduzeća, *Ekonomska Misao i Praksa*, (20) 2, 443-467. preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/75567>

²² Leko, V., i Stojanović, A. (2018.), *Financijske institucije i tržišta*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu., str. 154-154

4. BANKOVNI KREDITI ZA GRAĐANE

4.1. Vrste bankovnih kredita za građane

Važnost bankovnog kredita koji je namijenjen građanima se može vidjeti iz toga da je potrošački dug jedan od najbrže rastućih oblika pozajmljivanja novca na svijetu. Dominacija banaka kada je riječ o financiranju građana proizlazi iz toga da se banka oslanjaju na pojedince i obitelj kao izvor sredstava financiranja (tekući i štedni depozit), iz kojeg se naposljetku odobravaju krediti.²³ Vrste kredita koje se odobravaju pojedincima i obiteljima su: stambeni kredit i hipotekarni, krediti po kreditnim karticama i revolving krediti, potrošački krediti, prekoračenje po tekućem računu, lombardni kredit, gotovinski nenamjenski kredit, krediti za obrazovanje i ostali. Ti kredit mogu biti namjenski ili nenamjenski, pod namjenske spadaju potrošački kredit, kredit za kupnju motornih vozila, studentski kredit, stambeni. Pod nenamjenske kredite spadaju kontokorentni, gotovinski kredit, lombardni i hipotekarni kredit.²⁴

4.1.1. Hipotekarni kredit

Hipotekarni kredit je dugoročan kredit osiguran nekretninom, koji se može odobriti poduzetniku za financiranje gradnje zgrade s uredima ili obitelji da bi se financirala kupnja doma. Kredit se otplaćuje u kombinaciji glavnice i kamata do trenutka dospijeca, kamatna stopa na hipotekarne kredite je određena trima čimbenicima:

- tržišna stopa- dugoročne tržišne kamatne stope se određuju ponudom i potražnjom za dugoročnim sredstvima, koja su pod utjecajem ostalih brojnih globalnih, nacionalnih i regionalnih čimbenika.
- rok dospijeca- dugoročni krediti imaju više kamatne stopa nego kratkoročni krediti. Razdoblje do dospijeca za hipotekarne kredite je 15 ili 30 godina, pa u slučaju ako se uzme promjenjiva kamatna stopa ona opada što je razdoblje do dospijeca kraće.
- diskontni bodovi- plaćanje kamate na početku životnog vijeka kredita, diskontni bodovi su troškovi koji se plaćaju unaprijed kako bi se dobila niža kamatna stopa tijekom trajanja otplate kredita.

Uvjeti kreditiranja su *kolateral*, koji najčešće dolazi u obliku nekretnine koja se zalaže kao osiguranje. Banka kao zajmodavac koristi nekretninu kao korateral na način da upisuje založno

²³ Rose, P.S. i Hudgins, S.C. (2015.), *Upravljanje bankama i financijske usluge*, Zagreb: Mate d.o.o., str. 589

²⁴ Hrvatska narodna banka (b. d.), Vrste kredita, preuzeto 10. srpnja 2024. s https://www.hnb.hr/-/vrste-kredita?p_1_back_url=%2Fweb%2Fguest%2Fpretraga%3Fq%3Dvrste%2Bkredita%25C5%25BE&p_1_back_url_title=Pretraga

pravo na tu imovinu, i time ona ima pravo prodaje te imovine u slučaju da kredit nije otplaćen, banka na to pravo ima sve do trenutka otplate kredit. *Učešće* nastaje kada zajmodavac od zajmoprimca zahtjeva da mu plati određeni dio kupovne cijene, gdje se ostatak kupovne cijene plaća sa sredstvima kredita. Učešće ima znatnu ulogu za zajmodavca kao sredstvo smanjenja rizika od neizvršenja obveze po kreditu. *Privatno hipotekarno osiguranje* koje garantira podmirenje razlika između vrijednosti nekretnine i iznosa kredita u slučaju da dođe do neizvršenja ugovorenih obveza, osiguranje se uglavnom traži kod za kredit koji ima učešće manje od 20 %. Kreditna sposobnost dužnika se gleda prije nego što se odobri kredit, zajmodavac određuje ispunjava li dužnik postojeće uvjete te se na temelju toga određuje hoće li kredit biti odobren.²⁵

Vrste hipotekarni kredita su:

- Osigurani i konvencionalni hipotekarni kredit- osigurane kredite odobravaju banke ili drugi hipotekarni zajmodavci, a za njih garantiraju Federalna uprava ili Uprava za veterane. Ovakav oblik kredita je prisutan u Americi i kako bi se odobrio moraju se ispuniti određeni uvjeti kao što su: zajmoprimac je morao služiti u vojsci, prihodi ispod određenog iznosa, ovakvi se krediti odobravaju samo do određenog iznosa. Federalna uprava i Uprava za veterane izdaju garanciju banci koja daje kredit koji je osiguran, tj. agencija jamči da će otplatiti hipotekarni kredit u slučaju da dužnik ne izvrši svoje obveze, ovakav oblik kreditiranje najčešće ima nisko učešće. Konvencionalni hipotekarni kredit odobravaju isti posrednici kao i osigurane, no kod ove vrste kredita nema garancije. Privatne hipotekarne kompanije sada osiguravaju konvencionalne hipotekarne kredite u slučaju neizvršenja ugovorenih obveza.
- Hipotekarni krediti uz fiksnu i promjenjivu stopu-kod hipotekarnih ugovora zajmoprimci se obvezuju da će redovno otplaćivati glavnice i kamate koje duguju zajmodavcima, pritom kamatne stope imaju značajan utjecaj na mjesečni iznos anuiteta. Kod kredita s fiksnom kamatnom stopom iznos mjesečnog anuiteta se ne mijenjaju do dospijeca hipotekarnog kredita. Kod kredita s promjenjivom stopom vezan je uz neke tržišne kamatne stope i stoga se mijenja kroz vrijeme, ovakav oblik kredita najčešće ima neka ograničenja koja određuju koliko se visoko ili nisko može pomaknuti kamatna stopa unutar godine i tijekom trajanja otplate kredita.

²⁵ Mishkin, F.S., i Eakins, S.G. (2019.), *Financijska tržišta i institucije*, 8. izd., Zagreb: Mate d.o.o., str. 319-323

- Hipotekarni krediti s rastućom otplatom- korisni su kupcima koji očekuju da će im porast osobni dohodaka, ovaj oblik kredita ima niže otplatne rate u prvih nekoliko godina, a zatim iznos rate raste. Prednost ovog kredita je da zajmoprimci ispunjavaju uvjete i za veći kredit od onoga koji bi dobili da traže konvencionalni hipotekarni kredit, a nedostatak je da otplata raste bez obzira ba to povećava li se dužnikov dohodak ili ne.
- Hipotekarni kredit s rastućim udjelom glavnice- ovaj oblik kredita je kreiran kako bi se pomoglo zajmoprimcu otplatiti kredit u kraćem razdoblju. Tijekom vremena otplate, rata će se povećati te će rast smanjiti glavnice brže nego kod konvencionalnog tjeka otplate.
- Druge hipoteke-.su krediti koji su osigurani istom nekretninom koja se koristi kao osiguranje za prvi hipotekarni kredit, druga je hipoteka podređena drugom što znači da u slučaju neizvršenja ugovorenih obveza nositelju drugoga hipotekarnog kredita biti izvršena isplata tek nakon otplate prvobitnog kredita i to pod uvjetom da ostane dovoljno sredstava od prodaje nekretnine
- Hipotekarni kredit s obratnim otplatama ovaj oblik kredita omogućuje umirovljenicima da žive od vrijednosti pohranjenih u svojim domovima. Banka sklapa ugovor sa zajmoprimcem, u kojem banka zajmoprimcu mjesečno isplaćuje dogovoreni iznos sredstava pod uvjetom da nakon smrti zajmoprimca nasljednici imovine prodaju nekretninu kako bi podmiri dug koji je nastao ugovorom. Ovakav kredit omogućuje umirovljenicima da koriste kapital svog doma bez potrebe za prodajom istoga.²⁶

4.1.2. Kontokorentni kredit

Kontokorentni kredit ili kredit po tekućem računu je vrlo čest i vrlo praktičan oblik kreditiranja. Na temelju solidnosti banka odobrava ovakav kredit pri čemu također utvrđuje maksimalnu visinu koju odobrava. Kamate kod ovog kredita se plaćaju samo na visinu angažiranih sredstava, a na ostatak se plaća premija za rezervaciju sredstava . Kredit se koristi ulaskom u negativni saldo pri čemu je dozvoljen minus kratkoročni kredit koji se otplaćuje svakom uplatom na transakcijski račun. Kao osiguranje vraćanja kredita služe mjenica i zadužnica, depozit, založno pravo na nekretninama.²⁷ Ovaj oblik kredita je jednostavan, bez procedure, brzo prilagođen potrebama, lak za korištenje, kratkoročan. Temelji se na povjerenju između klijenta i banke i jedan je od najčešći oblika kredita koje banke odobravaju fizičkim osobama.

²⁶ Mishkin, F.S., i Eakins, S.G. (2019.), *Financijska tržišta i institucije*, 8. izd., Zagreb: Mate d.o.o., str 325-327

²⁷ Leko, V., i Stojanović, A. (2018.), *Financijske institucije i tržišta*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu., str. 177

4.1.3. Ostale vrste kredita

Lombardni kredit je kredit koje odobravaju banke, ali i specijalizirane institucije (zalagaonice) u kojem je osnovica za ovaj posao prometna odnosno tržišna vrijednost založne stvari. U razvijenim tržišnim gospodarstvima tržišna vrijednost ovih efekata se formira na burzama, a vrijednost odobrenog kredita je uvijek niža od tržišne kako bi se zaštitio interes vjerovnika. Ugovorom se kod ovoga kredita može tražiti dopuna zaloga na založenu stvar zbog promjene tržišne vrijednost založene stvari. Prednost ovog kredita je u činjenici zajmoprimac i dalje ostaje vlasnik nad založenom stvari, a u slučaju ne vraćanja kredita vjerovnik prodaje založenu stvar putem licitacije iz koje se podmiruju potraživanja, a u slučaju da se založena stvar proda po većoj cijeni od odobrene ostatak pripada dužniku.²⁸

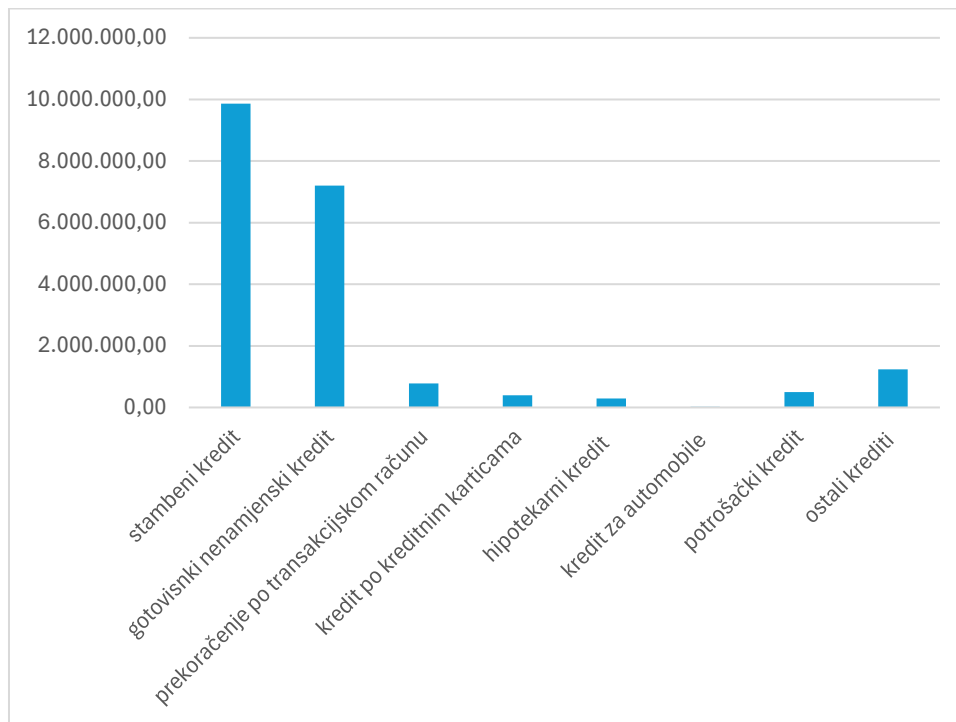
Potrošački krediti je kredit koji se odobrava pojedincima za određene svrhe tega to čini namjenskim kreditom, može se odobravati s ili bez kolaterala, uobičajeno dospijeće kredita je od jedne do pet godina. Ovi krediti imaju visoku kamatnu stopu, zbog toga što pripadaju rizičnijoj skupini kredita, te ih to čini jednim od najskupljih kredita na tržištu. Potrošački krediti su također osjetljivi na cikluse, pa rastu kad je ekspanzija ekonomije i suprotno tome kada je ekonomija u silaznoj fazi potrošači postaju pesimistični po pitanju budućnosti te su oprezniji po pitanju kredita.²⁹ Služi za kupnju trajno potrošni dobara kao što su to automobili, namještaj, bijela i crna tehnika, klima uređaji i slično, kredit se otplaćuje u ratama a odobravaju ga banke u utvrđenom roku. Kredit mogu odobriti banke, štedionice, kreditne unije, kreditne zadruge, financijske kompanije i ovlaštene kreditni posrednici. Potrošački krediti imaju veliko socijalno i ekonomsko značenje posebno u razvijenim zemljama, potiču potrošnju a zatim i proizvodnju.³⁰

²⁸ Srb, V., i Matic, B. (2000.), *Bankarstvo*, Osijek: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Osijeku, str. 52

²⁹ Rose, P.S. i Hudgins, S.C. (2015.), *Upravljanje bankama i financijske usluge*, Zagreb: Mate d.o.o., str. 593-594

³⁰ . Leko, V., i Stojanović, A. (2018.), *Financijske institucije i tržišta*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu., str. 150-151

Grafikon 4: Krediti kućanstvima prema namjeni u milijunima eura u siječnju 2023.

Izvor: prilagođeno prema podacima HNB (2023.) Bilten 281, Zagreb: Hrvatska narodna banka, https://www.hnb.hr/c/document_library/get_file?uuid=dc4279d7-edf4-943c-b0e9-d286898dc681&groupId=20182&p_auth=0wLxwWSF (pristupljeno 1. svibnja 2024.)

Grafikon 4 prikazuje kredite koji su odobreni kućanstvima i može se zaključiti kako najveći udio u odobrenim kreditima otpada na stambene kredite i to čak 9.864.700 mil eura, dok najmanji dio otpada na potrošačke kredite i svega 500.000,00 eura. Među ostale kredite koji građani često biraju spadaju i gotovinski nenamjenski kredit koji su na drugom mjesto nakon toga krediti po računima i karticama pa na samom dnu su krediti za automobil i potrošački kredit. Jedan od glavnih razloga ovakvog poretka kredita može biti želja građana za vlastitom imovinom koja objašnjava zašto je stambeni kredit dominantan oblik kredita kojeg biraju građani, isto zašto je i potrošački kredit na dnu s obzirom na to da se ne uzima u velikim iznosima u odnosu na ostale oblike kredita prikazanih na grafikonu.

4.2. Važnost bankovnog kreditiranja za građane

Građanima su krediti od iznimne važnosti, ona im omogućuju kupnju stana ili kuće, omogućuju im da premoste probleme s likvidnošću, kupnju namještaja za stan, kupnju automobila i ostale stvari koje su im potrebne, mogu se koristiti za financiranje troškova školovanja u zemlji i inozemstvu, krediti kao što su prekoračenje po računu su lako dostupni i komitentima omogućuju brz pristup novcu, zbog svega navedenog bankovno kreditiranje je najčešći oblik

financiranja za građane kojima je potreban veći iznos financijski sredstava, krediti . Također krediti građanima nude oblik sigurnosti da će u buduću ako budu imali potrebe za većim iznosima novca moći od banke tražiti pomoć, kao što je to slučaj kod kupnje nekretnine.³¹ Na grafikonu 2 se moglo zaključiti kako se krediti građanima, odnosno kućanstvima od iznimne važnosti, upravo zbog toga što banke najveći udio odobrenih kredita odobravaju upravo kućanstvima odnosno građanima pa tek nakon toga ostalim sektorima. U grafikonu 4 je prikazano kako se najveći broj kredita odobrava upravo zbog financiranja kupnje nekretnine, odnosno značajnih pothvata za kućanstvo ili pojedinca, također, i financiranje svih drugih skuplji pothvata koje pojedinac ne može sam jednokratno financirati.

4.3. Pozitivne i negativne strane bankovnog financiranja za građane

Bankovno kreditiranje može imati pozitivne i negativne učinke na građane. Pozitivne strane kredita su omogućavanje kupnje dobara bogatijim i siromašnijim građanima, mogućnost zaloga pokretne imovine u slučaju da vjerovnik nema novca za založiti pa u tome slučaju može založiti pokretnu imovinu slike, nakit i ostale imovine koja ima određenu vrijednost kao sredstvo osiguranja otplate kredita³² mogućnost ranije otplate kredita bez ikakvih restrikcija, veći pristup novcu i kupnja imovine koja se ne može platiti jednokratno (nekretnina, automobil, financiranje obrazovanja) pa se stoga odobrava otplata na rate.

Negativni učinci bankovnog financiranja su mogućnost ostanka bez imovine koja se uzme na kredit, na primjer stan, automobil ili ostala imovina u slučaju ne plaćanja kredita koja može nastupiti ako pojedinac izgubi posao, stroža i kompleksnija procedura koja se mora ispuniti kako bi se kredit odobrio, Svi navedeni nedostaci mogu imati loše posljedice na kućanstvo, gubitak imovine i gubitak mjesta za život su jedan od najgorih slučajeva u kojima se može prikazati loš učinak kredita.³³ Važno je znati da je ugovaranje kredita treba biti upoznat s pojmovima kamatni rizik koji može nastupiti kod kredita sa ugovorenim promjenjivim kamatnim stopama, valutni rizik koji nastaje kod kredita koji je ugovoren u stranoj valuti ili kod kredita s valutnom klauzom. Prije sklapanje kredita je važno i dobro proučiti uvjete

³¹ Hrvatska narodna banka (b. d.), Vrste kredita, preuzeto 20. srpnja 2024. s https://api.hnb.hr/web/guest/-/vrste-kredita?p_1_back_url=%2Fweb%2Fguest%2Fpretraga%3Fq%3Dvrste%2Bkredita&p_1_back_url_title=Pretraga

³² Leko, V., i Stojanović, A. (2018.), *Financijske institucije i tržišta*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 146

³³ Instituto del Fondo Nacional de la Vivienda para los Trabajadores (2023, March 28). Comparison of infonavit vs. bank loans, Advantages and disadvantages. Retrieved August 1, 2024, from <https://www.proquest.com/wire-feeds/comparison-infonavit-vs-bank-loans-advantages/docview/2792365392/se-2>

poslovanja i opće uvjete za kreditno poslovanje, informirati se o naknadama i troškovima, obvezama i svim pravima kako ne bi došlo do navedenih negativni posljedica.³⁴

³⁴ Hrvatska narodna banka (b. d.), Financijska pismenost, preuzeto 5. kolovoza 2024. s file:///C:/Users/38591/Downloads/h-brosura_financijska-pismenost_krediti.pdf

5. ANALIZA TRŽIŠTA BANKOVNIH KREDITA

Analiza tržišta bankovnih kredita daje na uvid kretanje vrijednosti odobrenih bankovnih kredita, odnosno prikazuje kolika se vrijednost bankovnih kredita odobrila u razdoblju od nekoliko godina. Daje na uvid kretanje kamatne stope na bankovne kredita u određenom razdoblju, te daje na uvid omjer kredita i depozita. Analiza služi kako bi se tržište moglo bolje pripremiti na izvanredne krize koje bi mogle imati utjecaj na njega, kako bi se moglo bolje istražiti čimbenici koji utječu na njegovo kretanje, te kako bi se moglo predvidjeti njegovo kretanje. Pošto je Hrvatska od 1.1.2023. službeno ušla u eurozonu ona je samim time „...trajno uklanja valutni rizik, olakšava poslovanje poduzeća, dodatno ojačava konkurentski položaj hrvatskog turizma, poboljšava uvjete financiranja za državu, poduzeća i građane te hrvatskom gospodarstvu u cjelini jamči veću otpornost na financijske krize i vanjske šokove u budućnosti. Članstvo u europodručju na taj će način trajno podupirati gospodarski rast i makroekonomsku stabilnost u Hrvatskoj, a time omogućiti i bržu konvergenciju prema razinama dohotka koje prevladavaju u naprednim državama članicama europodručja.“³⁵

5.1. Analiza kretanja vrijednosti odobrenih bankovnih kredita

Analiza odobrenih kredita je važan instrument za promatranje ekonomije određene zemlje. Iz nje se može analizirati stanje banaka, kredita moć stanovnika države, potražnja za kreditima, opće stanje ekonomije i ostalo. U nastavku poglavlja su prikazani određeni podaci vezani za kretanje odobrenih kredita po vrijednosti u poduzećima i kućanstvima u eurima

Tablica 1: krediti za nefinancijska društva izraženo u milijunima eura za razdoblje od 2019.-2023.

Država	Godine				
	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Hrvatska	11.047.000	10.956.000	11.624.000	11.613.000	14.118.000
Italija	802.181.000	771.512.000	809.997.000	694.933.000	692.408.000
Francuska	1.708.491.000	1.128.331.000	1.259.092.000	1.322.850.000	1.411.305.000
Njemačka	1.050.144.000	1.107.588.000	1.154.038.000	1.229.679.000	1.354.392.000

Izvor: prilagođeno prema podacima ECB (2024). Adjusted loans vis-a-vis euro area NFCs reported by MFIs excl. ESCB in the euro area (stocks), Euro area (changing

³⁵ HNB (2023.), *Godišnje izvješće za 2022.*, Zagreb: Hrvatska narodna banka, preuzeto s <https://www.hnb.hr/-/godisnje-izvjesce-2022>

composition), Monthly, <https://data.ecb.europa.eu/data/datasets/BSI/BSI.M.U2.N.A.A20T.A.1.U2.2240.Z01.E> (pristupljeno 15. svibnja 2024.)

Tablici 1 prikazuje podatke za odobrene kredite od strane monetarnih institucija osim centralne banke i ECB za razdoblje od 2019-2023. Iz podataka se može zaključiti kako sve navedene zemlje u 2020. imaju negativan trend kretanja u odnosu na prijašnju godinu, no međutim Njemačka i Francuska imaju u odnosu na ostale zemlje nakon 2020. kontinuirani pozitivan trend rasta, Hrvatska u odnosu na ostale zemlje ima manje oscilacije i negativan trend kretanja u 2020. i 2022., međutim u 2023. ima nagli pozitivan trend kretanja. Dok Italija u odnosu na ostale zemlje ima negativan trend kretanja u svim godinama osim 2021.

Tablica 2: krediti stanovništvu za kupnju stana u razdoblju od 2019.-2023. izraženo u milijunima eura

Države	Godine				
	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Hrvatska	84.000.000	139.000.000	102.000.000	132.000.000	126.000.000
Italija	4.552.000	7.107.000	5.546.000	4.599.000	4.772.000
Francuska	18.570.000	24.246.000	17.830.000	22.691.000	17.753.000
Njemačka	20.907.000	21.927.000	21.721.000	25.085.000	12.735.000

Izvor: prilagođeno prema podacima ECB (2024.) Bank business volumes - loans to households for house purchase (new business) - euro area, Euro area (changing composition), Monthly, <https://data.ecb.europa.eu/data/datasets/MIR/MIR.M.U2.B.A2C.A.B.A.2250.EUR.N> (pristupljeno 1. lipnja 2024.)

U tablici broj 2 su prikazani podaci o danim kreditima kućanstvu za kupnju nekretnine u razdoblju od 1. 1. 2019.-1. 1. 2023., u prikazanim podacima se može zaključiti kako sve navedene zemlje u 2020. u odnosu na 2019. su osjetile pozitivan trend kretanja odobrenih kredita. Hrvatska ima izraženije oscilacije prisutne, odnosno 2021 ima nagli pad, pa 2022. ima prisutan nagli pozitivan trend, pa opet 2023. negativan trend. Ostale prikazane zemlje također imaju prisutne oscilacije kod trendova kretanja kredita. Italija ima negativan trend u 2021, koji nakon toga nastavlja blago padati pa tek u 2023, rasti, dok Francuska u 2021 ima pad u iznosu odobravanja kredita, nakon čega ide nagli rast, pa opet nakon toga ima nagli pad. Njemačko tržište kredita u 2021 ima blagi porast u odnosu a prijašnju godinu, nakon čega u 2021 ima prisutan blagi negativan trend, koji u 2022. naglo raste, pa onda u 2023. opet naglo pada.

5.2. Analiza kretanja kamatnih stopa na bankovne kredite

Kretanje kamatnih stopa na kredite može imati velik utjecaj na poduzeća i isto tako na kućanstva. Kamate su trošak, odnosno cijena koja se plaća za pozajmljivanje novca, ali i prinos, odnosno novac koji se zarađuje štednjom. Drugim riječima, kada zajmoprimac posudi novac od banke kamate su iznos koji će platiti za taj zajam. Položi li komitent banke novac na štedni račun, kamate su iznos koji banka isplaćuje za ušteđevinu.³⁶ Kamatne stope mogu biti fiksne ili promjenjive ovisno o dogovoru sa bankom. U daljem tekstu će biti prikazane kamate stope koje banke drže za poduzeća u Hrvatskoj, Italiji, Njemačkoj i Francuskoj za revolving kredite i dozvoljena prekoračenja. Također su prikazani podaci za kamate za kredite za kupnju stana i još nešto.

Tablica 3: Kamatne stope za revolving kredite i prekoračenja po računu za poduzeća za odabrane zemlje članice

Države	Godine				
	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Hrvatska	3,37%	2,86%	2,85%	2,47%	3,05%
Italija	2,98%	2,93%	2,63%	2,23%	4,13%
Francuska	1,55%	1,44%	1,26%	1,14%	3,17%
Njemačka	3,1%	3%	2,78%	2,62%	4,32%

Izvor: prilagođeno prema podacima ECB, Bank interest rates - revolving loans & overdrafts to corporations - euro area, Euro area (changing composition), Monthly, <https://data.ecb.europa.eu/data/datasets/MIR/MIR.M.U2.B.A2Z1.A.R.A.2240.EUR.N>, i

HNB, Bilten 281. https://www.hnb.hr/c/document_library/get_file?uuid=dc4279d7-edf4-943c-b0e9-d286898dc681&groupId=20182&p_auth=0wLxwWSF (pristupljeno 20. lipnja 2024.)

Tablica 3 prikazuje kamatne stope na kredite od strane depozitarnih institucija osim centralne banke, kamatna stopa je dogovorena godišnja i može se zaključiti iz predočenih podataka zaključiti kako kroz sva razdoblja najmanju kamatnu stopu za revolving kredite i prekoračenja po računima ima Francuska u kojoj kamatna stopa ne prilazi 1,60 % osim u 2023. gdje kamatna stopa iznosi 3,17 %. Najveće kamatne stope imaju Hrvatska i Njemačka u prosjeku od 3 % ovisno o godinama. Jedan od razloga zašto je kamatna stopa bila manja za razdoblje između

³⁶ Europska središnja banka (b. d.), Što su kamatne stope i u čemu je razlika između nominalne i realne kamatne stope?, preuzeto 1. rujna 2024. s https://www.ecb.europa.eu/ecb-and-you/explainers/tell-me/html/nominal_and_real_interest_rates.hr.html

2020 i 2022 može biti zbog COVID 19, u kojem je gospodarstvo doživjelo pad, pa kako bi banke i dalje privukle klijente da podižu kredite je morala smanjiti kamatnu stopu.

Tablica 4: Kamatne stope na potrošačke kredite za poduzeća za razdoblje od 1.1. 2019-1.1.2023

	Godine				
Država	2019	2020	2021	2022	2023
Hrvatska	2,43%	1,73%	1,72%	1,84%	3,38%
Italija	1,47%	1,18%	1,17%	1,12%	3,72%
Francuska	1,43%	1,40%	1,25%	1,27%	3,47%
Njemačka	1,24%	1,24%	1,36%	1,29%	3,59%

Izvor: prilagođeno prema podacima ECB, Bank interest rates - loans to corporations (new business) - euro area, Euro area (changing composition), Monthly,

<https://data.ecb.europa.eu/data/datasets/MIR/MIR.M.U2.B.A2A.A.R.A.2240.EUR.N>

(Pristupljeno 15. srpnja 2024.)

U tablici 4 su prikazani podaci za kredite poduzećima osim na revolving kredite, prekoračenja po kreditnim karticama, pogodnosti i produženi dugovi po karticama, po dogovorenoj kamatnoj stopi od strane depozitarnih institucija, osim centralne banke. Najniže kamatne stope kroz period od 5 godina ima Italija gdje najniža kamatna stopa iznosi 1,12 u 2022., a najviša kamatna stopa iznosi 3,72 u 2023. što je čini i najvećom stopom za to razdoblje u usporedbi sa ostalim zemljama. Najveću kamatnu stopu kroz razdoblje ima Hrvatska no ona također ima i najmanji skok u porastu kamatnih stopa sa razdoblja 2022. na 2023. u odnosu na ostale zemlje od +1,54 % , dok je Italija imala najveći skok od + 2,25 %.

Tablica 5: Kamatne stopa na stambene kredite za građane u razdoblju od 2019. -2023.

	Godine				
Država	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Hrvatska	3,53%	2,98%	2,73%	2,57%	2,89%
Italija	1,95%	1,44%	1,27%	1,45%	3,59%
Francuska	1,50%	1,17%	1,24%	1,12%	2,20%
Njemačka	1,86%	1,34%	1,19%	1,35%	3,66%

Izvor: prilagođeno prema podacima ECB Bank interest rates - loans to households for house purchase (new business) - euro area, Euro area (changing composition), Monthly, <https://data.ecb.europa.eu/data/datasets/MIR/MIR.M.U2.B.A2C.A.R.A.2250.EUR.N> i HNB , Bilten 289 <https://www.hnb.hr/-/bilten-br-289> (pristupljeno 1. kolovoza 2024.)

U tablici 5 su prikazani podaci za kamatne stope za stambene kredite za građane u razdoblju od 2019 do 2023., u tablici se može zaključiti kako najviše kamatne stope ima Hrvatska u prosjeku od 2,85 % za razdoblje od pet godina, najmanja kamatna stopa iznosi 2,57 % dok najveća kamatna stopa 3,53 % u 2019. gdje se počela postepeno smanjivati, sve do 2023. gdje kamatna stopa iznosi 2,89 %. Najmanje kamatne stope ima Francuska u prosjeku od 1,45 % .Najveću kamatnu stopu u 2023. ima Njemačka koja također ima najveći skok u odnosu na prethodnu godinu od 2,31 % u odnosu na ostale odabrane zemlje.

Tablica 6: Kamatne stope na potrošačke kredite za kućanstva u razdoblju od 2019. – 2023.

	Godine				
Država	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Hrvatska	3%	2,98%	2,73%	2,57%	2,89%
Italija	6,78%	6,35%	6,38%	6,91%	8,78%
Francuska	3,69%	3,42%	3,40%	3,83%	5,90%
Njemačka	6,11%	5,63%	5,47%	6,12%	8,35%

Izvor: prilagođeno prema podacima ECB, Bank interest rates - loans to households for consumption (new business) - euro area, Euro area (changing composition), Monthly, <https://data.ecb.europa.eu/data/datasets/MIR/MIR.M.U2.B.A2B.A.R.A.2250.EUR.N> i HNB, bilten 289 <https://www.hnb.hr/-/bilten-br-289> (pristupljeno 20. kolovoza 2024.)

Prema podacima iz tablice 6 su prikazane kamatne stope na potrošačke kredite osim na revolving kredite, prekoračenja po kreditnim karticama, pogodnosti i produženi dugovi po karticama, po dogovorenoj kamatnoj stopi za kućanstva u razdoblju od 2019- 2023. prema

podacima koji su prikazani u tablici se može zaključiti kako najviše kamatne stope ima Italija s prosjekom od 7,04 % u kojem najmanja kamatna stopa iznosi 6,35 % dok najveća iznosi 8,78 % na početku 2023., najmanju kamatnu stopu ima Hrvatska u prosjeku od 2,83% najmanju kamatnu stopu je imala u 2022.

5.3. Analiza omjera kredita i depozita

Omjer kredita i depozita je odnos između kredita koje su odobrile banke i depozita koje su primile od klijenata. Ovaj pokazatelj stabilnosti banaka pokazuje koji je dio kreditnog portfelja pokriven depozitom, koji se smatraju stabilnim izvorima financiranja.³⁷

Tablica 7: omjer kredita i depozita u prvim kvartalima u razdoblju od 2019.-2023.

Država	Godine				
	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Hrvatska	75,43%	73,80%	64,22%	66,45%	66,31%
Italija	93,99%	88,18%	82,84%	80,11%	80,87%
Francuska	109,20%	107,78%	101,04%	100,65%	103,04%
Njemačka	99,64%	100,60%	95,75%	97,39%	99,22%

Izvor: prilagođeno prema podacima ECB, Loans to deposits ratio (MFIs excluding ESCB) - Euro area (changing composition), Euro area (changing composition), Quarterly, <https://data.ecb.europa.eu/data/datasets/RAI/RAI.Q.U2.LTD.Z01.BSI.Z> (pristupljeno 1. rujna 2024.)

Prema podacima iz tablice 7 najniži omjer kredita i depozita ima Hrvatska u svim navedenim godinama, u prosjeku od nekih 68 %, što je dosta niže u odnosu na ostale zemlje. Najveći omjer kredita i depozita ima Francuska koja za cijelo promatrano razdoblje ima omjer viši od 100 %. Veći omjer kredita i depozita je povezan s većim i razvijenim zemljama kao što se može zaključiti iz tablice 7.³⁸

³⁷ EC (2017.), *Tematski informativni članak o europskom semestru bankarski sektor i financijska stabilnost* [e-publikacija], preuzeto s https://commission.europa.eu/document/download/16aec668-c86b-47c6-a6d2-062b3a96e515_hr?filename=european-semester_thematic-factsheet_banking-sector-financial-stability_hr.pdf

³⁸ Gobat, J., Mamoru, J. & Maloney, J. (2014). *The Net Stable Funding Ratio: Impact and Issues for Consideration*. Retrieved from <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2014/wp14106.pdf>

6. ZAKLJUČAK

U završnom radu se analizirala tema bankovnog kreditiranja za građane i poduzeća, objašnjena je njegova važnost kao i utjecaj bankovnog kreditiranja na poduzeća i građane. U radu se moglo utvrditi kako je bankovno financiranje najvažniji izvora financiranja za kućanstva i poduzeća, bilo da se radi o financiranju projekta čemu služi investicijski kredit ili o građevinskim kreditima za financiranje građevinskih pothvata. Isto tako je važno bankovno financiranje za kućanstva bilo da se radi o kupnji nekretnine čemu služi stambeni kredit ili za kupnju automobila, bijele tehnike čemu služi gotovinski kredit.

Može se također zaključiti kako bankovni krediti imaju svoje prednosti i nedostatke bilo da se radi o dostupnosti većeg pristupa novcu za financiranje projekata ili financiranje ideja ili nedostatku pri samoj kompleksnosti prilikom želje da se dobije kredit, također je prednost mogućnost dogovora prilikom određivanja načina otplate i vremen trajanja otplate, no nedostatak također može biti visoke kamatne stope koje povećavaju anuitet i vrijeme trajanja otplate. Sve su to navedeni prednosti i nedostaci koje komitent banke mora analizirati prilikom zahtjeva za kredit.

Na samom kraju u analizi su dani podaci o kretanju odobrenih kredita za poduzeća i građane pri čemu se moglo zaključiti kako trend odobravanja kredita za poduzeća Hrvatska u odnosu na ostale zemlje ima manje oscilacije i negativan trend kretanja u 2020. i 2022., međutim u 2023. ima nagli pozitivan trend kretanja. Kod kredita namijenjeni građanima za kupnju stana Hrvatska ima izraženije oscilacije prisutne u odnosu na druge zemlje, odnosno 2021. ima nagli pad, pa 2022. ima prisutan nagli pozitivan trend, opet 2023. negativan trend. Također kod kamatnih stopa na kredite prema poduzećima ima prihvatljivu kamatnu stopu koja nije prevelika što može poticati poduzeća da se ipak odlučuju za kredite kao sredstvo financiranja. Kad su u pitanju građani Hrvatska ima najviše kamatne stope na stambene kredite u odnosu na ostale promatrane zemlje, što i nije pozitivna stavka s obzirom na to da je kreditiranje zbog toga dosta skupo, međutim kamatne stope na potrošačke kredite su niže u odnosu na ostale promatrane, te to može poticati građane da potrošačke kredite češće koriste kao izvor financiranja.

Popis literature

1. EC (2017.), *Tematski informativni članak o europskom semestru bankarski sektor i financijska stabilnost* [e-publikacija], Dostupno na:

https://commission.europa.eu/document/download/16aec668-c86b-47c6-a6d2-062b3a96e515_hr?filename=european-semester_thematic-factsheet_banking-sector-financial-stability_hr.pdf (21. travnja 2024.)

2. Europska središnja banka (b. d.), Što su kamatne stope i u čemu je razlika između nominalne i realne kamatne stope?, Dostupno na:

https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me/html/nominal_and_real_interest_rates.hr.html (1. rujna 2024.)

3. ECB Bank business volumes - loans to households for house purchase (new business) - euro area, Euro area (changing composition), Monthly (2024). Dostupno na:

<https://data.ecb.europa.eu/data/datasets/MIR/MIR.M.U2.B.A2C.A.B.A.2250.EUR.N> (1. lipnja 2024.)

4. ECB Loans to deposits ratio (MFIs excluding ESCB) - Euro area (changing composition), Euro area (changing composition), Quarterly. Dostupno na:

<https://data.ecb.europa.eu/data/datasets/RAI/RAI.Q.U2.LTD.Z01.BSI.Z> (1. rujna 2024.)

5. ECB Bank interest rates - loans to households for house purchase (new business) - euro area, Euro area (changing composition), Monthly. Dostupno na:

<https://data.ecb.europa.eu/data/datasets/MIR/MIR.M.U2.B.A2C.A.R.A.2250.EUR.N> (1. lipnja 2024.)

6. ECB Bank interest rates - revolving loans & overdrafts to corporations - euro area, Euro area (changing composition), Monthly. Dostupno na:

<https://data.ecb.europa.eu/data/datasets/MIR/MIR.M.U2.B.A2Z1.A.R.A.2240.EUR.N> (20. lipnja 2024.)

7. ECB Bank interest rates - loans to corporations (new business) - euro area, Euro area (changing composition), Monthly. Dostupno na:

<https://data.ecb.europa.eu/data/datasets/MIR/MIR.M.U2.B.A2A.A.R.A.2240.EUR.N>

(15. srpnja 2024.)

8. ECB Adjusted loans vis-a-vis euro area NFCs reported by MFIs excl. ESCB in the euro area (stocks), Euro area (changing composition), Monthly. Dostupno na: (15. svibnja 2024.)

<https://data.ecb.europa.eu/data/datasets/BSI/BSI.M.U2.N.A.A20T.A.1.U2.2240.Z01.E>

9. Gabriella, C. & Mansilla-Fernández, J. M. (2020, March 20). The dynamic effects of non-performing loans on banks' cost of capital and lending supply in the eurozone. *Empirica*, (48) 2, 416-419., Dostupno na: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10663-020-09475-5> (15. kolovoza 2024.)

10. Gobat, J., Mamoru, J. & Maloney, J. (2014). *The Net Stable Funding Ratio: Impact and Issues for Consideration*. Dostupno na:

<https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2014/wp14106.pdf> (5. rujna 2024.)

11. HNB (2023.), *Godišnje izvješće za 2022.*, Zagreb: Hrvatska narodna banka, Dostupno na <https://www.hnb.hr/-/godisnje-izvjesce-2022> (13. svibnja 2024.)

12. HNB (2023) Bilten broj 281. Dostupno na:

https://www.hnb.hr/c/document_library/get_file?uuid=dc4279d7-edf4-943c-b0e9-d286898dc681&groupId=20182&p_auth=0wLxwWSF(1. svibnja 2024.)

13. Hrvatska narodna banka (b. d.), Financijska pismenost. Dostupno na: file:///C:/Users/38591/Downloads/h-brosura_financijska-pismenost_krediti.pdf (5. kolovoza 2024.)

14. HNB (2023.) Kamatne stope kreditnih institucija na kredite kućanstvima (novi poslovi), Bilten 289. Dostupno na: <https://www.hnb.hr/-/bilten-br-289> (1. kolovoza 2024.)

15. HNB (2023) Kamatne stope kreditnih institucija na kredite nefinancijskim društvima (novi poslovi), Bilten 282. Dostupno na: <https://www.hnb.hr/-/bilten-br-282> (20. lipnja 2024.)

16. Instituto del Fondo Nacional de la Vivienda para los Trabajadores (2023, March 28). Comparison of infonavit vs. bank loans, Advantages and disadvantages. Dostupno na:

<https://www.proquest.com/wire-feeds/comparison-infonavit-vs-bank-loans-advantages/docview/2792365392/se-2> (1. kolovoza 2024.)

17. Jakubik, P., & Kadioglu, E. (2022, July). Factors affecting bank loan quality: A panel analysis of emerging markets. *International Economics and Economic Policy*, (19) 3, 439., Dostupno na: https://ideas.repec.org/a/kap/iecepo/v19y2022i3d10.1007_s10368-021-00520-7.html (1. lipnja 2024.)

18. Hrvatska enciklopedija (b. d.), Kredit. Dostupno na:

<https://www.enciklopedija.hr/clanak/kredit> (15. svibnja 2024.)

19. Kontus, E. (2011., 11. prosinac), Kratkoročno financiranje i njegove implikacije na solventnost i profitabilnost poduzeća, *Ekonomska Misao i Praksa*, (20) 2, 443-467. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/75567> (20. travnja 2024.)

20. Leko, V., i Stojanović, A. (2018.), *Financijske institucije i tržišta*, Zagreb: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

21. Mishkin, F.S., i Eakins, S.G. (2019.), *Financijska tržišta i institucije* 8. izd., Zagreb: Mate d.o.o.

22. Zakon o kreditnim institucijama, Narodne novine br. 159/13, 19/15, 102/15, 15/18, 70/19, 47/20, 146/20, 151/22. (2023.). Dostupno na <https://www.zakon.hr/z/195/Zakon-o-kreditnim-institucijama> (5. svibnja 2024.)

23. Norway saving bank. (n. d.). What Are the Benefits of a Business Loan?. Retrieved July 7, 2024, from. Dostupno na: <https://www.norwaysavings.bank/resources/what-are-the-benefits-of-a-business-loan/> (7. srpanj 2024.)

24. Ritter, L.S., Silber L.W., Udell, F.G. (1999). *Principles of Money, Banking, and Financial Markets* 10. izd. New York. Addison Wesley

25. Rose, P.S. i Hudgins, S.C. (2015.) *Upravljanje bankama i financijske usluge*, Zagreb: Mate d.o.o.

26. Srb, V., i Matić, B. (2000.), *Bankarstvo*, Osijek: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Osijeku

Popis tablica

Tablica 1: krediti za nefinancijska društva izraženo u milijunima eura za razdoblje od 2019.-2023.	21
Tablica 2: krediti stanovništvu za kupnju stana u razdoblju od 2019.-2023. izraženo u milijunima eura	22
Tablica 3: Kamatne stope za revolving kredite i prekoračenja po računu za poduzeća za odabrane zemlje članice	23
Tablica 4: Kamatne stope na potrošačke kredite za poduzeća za razdoblje od 1.1. 2019-1.1.2023	24
Tablica 5: Kamatna stopa na stambene kredite za građane u razdoblju od 2019. -2023.	25
Tablica 6: Kamatne stope na potrošačke kredite za kućanstva u razdoblju od 2019. – 2023.	25
Tablica 7: omjer kredita i depozita u prvim kvartalima u razdoblju od 2019.-2023.	26

Popis grafikona

Grafikon 1: Ukupan depozit deponenata po sektorima u milijunima eura u siječnju 2023.	3
Grafikon 2: krediti drugih monetarnih financijskih institucija po institucionalnom sektoru siječnju 2023.	4
Grafikon 3: Odobreni krediti poduzećima u milijunima eura u siječnju 2023.	12
Grafikon 4: Krediti kućanstvima prema namjeni u milijunima eura u siječnju 2023.	18

Životopis

Gabrijela Vrkić je rođena 12. siječnja 2002. u Zadru, osnovnu i srednju školu je zavržila u Benkovcu, dok fakultet pohađa u Zagrebu stručni studij Poslovne ekonomije, smjer Računovodstvo i financije, tijekom školovanja je imala vrlo dobar prosjek.. Od jezika zna engleski i A razinu njemačkog. Na fakultetu je stekla praktično znanja u području računovodstva pomoću prakse, te je zbog togla ljetne poslove odrađivala u knjigovodstvenim servisima.